

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

Quaestio 68. An si Decani collegiorum iurisdictionem exerceant in collegas,
liceatcollegis ad conservatorem recurrere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

QVÆSTIO LXVIII.

An si Decani collegiorum jurisdictionem exerceant in collegas, liceat collegis ad conservatorem recurrere.

Qvæstio hæc pendet ab alia. Num decani jurisdictionem habeant in Collegas, quam licet alio in libro examinaverim, libuit tamen hoc in loco nonnihil exactius eandem quæstionem repetere; & pleniore quod ajunt manullius resolutionem & Concilio Cardinalis Sabarellæ ponere. Itaque Francisci Cardinalis Sabarellæ Thema & consilium 62. tale est.

T H E M A.

IN Ecclesia Bellunensi, post dignitatem Episcopalem immediate constituta est dignitas Decanatus, quæ est major dignitas post Episcopum, in ipsa Ecclesia, solita conferri per electionem Canonicorum Bellun. & per Episcopum confirmari & post dictum Episcopum Prælatus immediatus est ipse Decanus qui principalior & caput est, quod dictum Episcopum, canonicorum & totius clerici dictæ Ecclesiæ, ad quem Decanum de iure & antiqua consuetudine pertinet citatio canonicorum, & omnium ipsius Ecclesiæ clericorum, & ipsi Ecclesiæ divina officia ordinare &c. In qua Bellun. Ecclesia constituta sunt novem præbendæ Canonicales, ad quas dum vacant, eliguntur Canonici per Decanum & Canonicos dictæ Ecclesiæ & per Episcopum confirmantur. Item in ipsa Ecclesia sunt duo Sacristæ & quinque Capellani, quorum officia & beneficia dum vacant conferuntur duntaxat per præfatos Decanum & Canonicos. Ad huc in eadem Ecclesia sunt aliqua alia constituta, quorum quædam pertinent ad collationem Episcopi tantum, & quædam ad collationem dictorum Decani & Canonicorum tantum. Alia autem officia dignitates & beneficia non sunt in dicta Bellun. Ecclesia constituta nisi ut supra narratum est. Modo sunt anni quatuor & ultra quibus Decanus Bellun. qui nunc ipsam dignitatem Decanatus adeptus est, per permutationem juridicam, omnibus canonicis consentientibus, cujus dignitatis possessionem & tenuram pacifice possidet & quiete. Post hoc vocaverunt tres præbendæ Canonicales tria Altaria, quorum duo ad collationem dictorum Decani & Canonicorum, & unum ad collationem Episcopi spectat & bina vice vacavit una & eadem Capella cujus collatio ut supra spectat ad collationem dictorum Decani & Canonicorum & omnia beneficia prædicta numero octo collata fuerunt

fuerunt iudice, per eos ad quos pertinet collatio. Post quorum beneficiorum collationes, beneficii predicti de novo a prefato tempore citra ipsorum beneficiorum tenetas & corporales possessiones, successive habuerunt a prefato Decano Bellun: duntaxat libere pacifice & quiete nemine Canonico contradicente excepta ultima vacatione predictae Capellae secundario & prefatos Decanum & Canonicos collationes predictae Capellae secundario & ultimo vacantis, opponitur ipsi Decano per prefatos Canonicos quod ad ipsum Decanum solum non spectat, huiusmodi teneta & possessio corporalis & similiter asseritur per ipsos Canonicos detentis aliorum beneficiorum Bellun: ut supra narratum est, dicentes quod ad totum Cap. similiter secundum dispositionem ipsius Capituli seu majoris partis haec pertinent Decano. E contra negante quod ad ipsum solum duntaxat haec spectant de jure communi & consuetudine, ipsum jus ratificante, asserens se septem vicibus, & tempore predicto, quo fuit Decanus quiete, pacifice, libere & nemine Canonico contradicente, prefatos actus exercuisse, & esse in pacifica possessione actuum ipsorum ut supra narratum est, ac invenisse suum praedecessorem Decanum immediatum in huiusmodi quiete possessione pacifica, Propter quod hinc inde multis dictis & narratis prefatus Decanus venerunt & Canonici ad compositionem videlicet, quod salvo impofterum jure Capituli & ipsorum Canonicoꝝ ipse Decanus solus duntaxat sicut solitus est ponat in tenutam & corporalem possessionem dictae Capellae ipsius Capellanum, & de hoc facta fuit per Canonicos protestatio, ipso Decano dicente & approbante, dictam protestationem in casu quo sit iudice facta & eidem non nocens, asserens semper quod ad ipsum solum duntaxat, haec pertinent, ut supra narratum est, & cum fustibus in arenis defendet suum jus, & solus duntaxat sicut solitus est dabit huiusmodi tenutam, de quibus narratis, rogatus est notarius facere publica instrumenta cum consilio sapientis. Post qua ipse Decanus solus duntaxat nemine contradicente & instante praesente massario & Syndico Capituli qui est Canonice nihil omnino contradicente seu opponente posuit in tenutam & corporalem possessionem, prefatae Capellae ipsius capellanum nomine suo proprio ad quem predicta de jure pertinent & spectant de quibus factum est publicum instrumentum. Ex praemissis modo sic supra narratis oriuntur ad praesens aliqua dubia super quibus petitur consilium sapientis.

Et primo nunquid Decanus de quo supra in themate, succedat in dicta Ecclesia Bellun: in locum Archidiaconi vel Archipresbyteri an utriusque cum in prefata Ecclesia non sit, Archidiaconus seu Archipresbyter vel alia dignitas ut supra in themate nisi solum dignitas Decanatus, &c.

Secundo, casu quod Decanus prefatus habeatur loco Archi. &c. An ad ipsum Decanum duntaxat pertineant & spectent, predictae tenetae & corporales possessiones

sessiones de quibus in themate, Et an de jure communi vel consuetudine vel si-
mul de jure communi & consuetudine habita distinctione inter tenetas prae-
bendam Canonialium & aliorum beneficiorum de quibus in themate si est habenda,
&c.

Tertio, an Decanus praefatus gaudiat eodem jure in omnibus, & per omnia ae-
si esse electus per Canonicos ad ipsam dignitatem, cum ipsam habuerit per per-
mutationem factam in manibus ordinarij Canonici ex post facto consentienti-
bus ut in themate dicitur, &c.

Quarto, an idem Decanus de jure communi quia de consuetudine non est dis-
tributum habeat qualem qualem jurisdictionem super Canonicos & clericos praeb-
endae Ecclesiae Bellun. maxime circa officium divinum & alia intra Ecclesiam in-
cumbentia cum saepe clametur per ipsos Canonicos quod Decanus non est eo-
rum superior habita distinctione si est habenda inter Canonicos & alios clericos
Bellunen. ut supra in themate & 7. & qualem & quantam super eos habeat juris-
dictionem cum ipsi Canonici dicant quod Decanus nihil secum agere ha-
bet, &c.

Quinto an ex septima vice temporis de quo in themate inducatur qualis qua-
lis consuetudo super qua ipse Decanus per superiorem tueri debeat proprietate per
adversarium non opposita seu probata & si opposita sit, &c.

Sexto & ultimo, an protestatio & conventio de quibus in themate, nocent ipsi
Decano attentis quae post ipsas conventionem & protestationem narrata & fa-
cta sunt per ipsum Decanum ut in themate praesupponitur.

SUMMARIUM.

1. Consuetudo in officijs & dignitatibus Ec- clesiarum est attendenda.	7. Possessionis datio spectat ad Archidiaconum.
2. Decanus quandoque fungi potest duplici officio.	8. Decanus creatus ex collatione eodem iure utitur quo creatus ex electi- one.
3. Nominis habenda non est ratio sed ef- fectus.	9. Consensus superveniens sufficit.
4. Praelatura indicanda est ex consuetu- dine.	10. Praelatus collegij quam jurisdictionem habeat in collegas.
5. Signa Praelaturae & maioris aequa sunt.	11. An & quando unico actu inducatur con- suetudo.
6. Ad Decanum de consuetudine quandoque spectat installatio.	12. Protestatio an interrumpat consuetu- dinem.

CONSILIVM.

Singillatim ad præmissa dubia respondeo.

- 1 **A**D primum respondeo, quod officia vel dignitates Ecclesiarum citra Episcopum respectu eorum quæ ad ipsas pertineant magis attenduntur penes consuetudines varias locorum quam secundum jus de excom. Praela. ad hæc ubi hoc dicit, *gloss. de Archidiacono & idem dicit gloss. de alijs de offic. Archi. cap. 2. de officio primicerij cap. uno & de officio sacriste cap. uno & ibidem & expressius tenet, Inno. de officio Archidiaconi cap. 1. & Hostiens in sum. illius tit. §. quod sit eius officium, ibi tertij dicunt. Et sic in casu præmissis cum Decanus exerceat officia quæ partim spectare solent ad archidiaconum partim ad Archipresbyterum ut patet, *in tit. de officio presbyteri*, nec in Ecclesia sit Archid. nec Archipresbyteri nec alius qui ipsorum officia exerceat nisi solus Decanus potest dici quod succedit loco utriusque.*
- 2 Pro hoc quia de nomine non est curandum sed de effectu de procura petitorio. Et cum quaeritur de talibus officijs quod non sit curandum de nominibus tenet, *Hostien. in summa de offic. Archidia. §. & unde dicatur*. Hinc etiam ad sciendum quæ dignitas sit major post Episcopum, in Ecclesia cathedrali attendimus majoritatem praelationis secundum consuetudinem de offic. de leg. C. *fin. lib. 6. ubi hoc not. glo. in vers. electionis in fin. quod secundum Ioan. And. in novella*. ibi attenditur de majoritate quæ est in actu & non habitu tantum quamvis per casum possit deduci ad actum quod profequitur ibi declinando super gloss. præ allegata ubi etiam posuit plura signa majoritatis quæ concurrunt in casu nostro in decano. Unde saltem in his in quibus de consuetudine exercuit & exercet Decanus negari non potest quin gerat vices prædictorum.
- 3 Ad secundum respondeo quod ex quo reperitur Decanum esse in possessione dandi corporales possessiones datio prædictarum possessionum ad ipsum spectat loco Archidiaconi adeo quod Canonici dicentibus ad se spectare incumbit onus probandi consuetudinem contrariam; quam si probarent obtinerent quia ut dictum est in præsentis dubio in talibus attenduntur consuetudines. Sed ipsis non probantibus Decanus ex sola possessione obtinebit etiam si nihil aliud probet quia pro ipsis Canonici nullum jus est. Pro Decano autem sic cum in alijs succedat in locum Archidiaconi & exerceat spectantia ad Archidiaconum. Et datio possessionis corporalis spectat ad Archidiaconum, *de officio Archi. & not. strum*. Quod enim ibi dicit de Abbatis & Abbatissis. Idem est de omnibus Prælatibus eadem ratione & idem de omnibus alijs beneficijs in quibus est consuetudo quod installentur quia non subest ratio diversitatis. Ad tertium respondeo quod
- per

per omnia gaudet Decanus idem privilegio quo gauderet si esset à Canonicis 8
 electus nam collatio habet vim electionis & confirmationis, de causa pos. cum o-
 lim juncto eo quod ibi not. Inno. in princ. Hinc surgit quod superior ad quem ne-
 gligentibus electoribus fit devolutio potest unico actu collationis se expedire
 quod probatur, de elect. si postquam in fine lib. 6. & not. de elect. ne pro defectu pro hoc
 quod no. de elect. & circa in glo. 2. lib. 6. sed in permutatione fit collatio præmissa re-
 nuntiatione, de præbend. inter cetera de rerum permutatione cap. unico lib. 6. & in
 Clem. uni eodem titu. Igitur Decanus prædictus habet omnia jura decanatus ac si
 fuisset electus & confirmatus. In eo autem quod dicitur in hoc dubio quod Ca-
 nonici consenserunt permutationi, ex post posset instari quasi non sufficeret
 consensus superveniens cum debuerint Canonici requiri in ipsa permutatione 9
 ex quo ad eos spectat eligere Decanum, ut not. de re permuta. cap. unico lib. 6. in glos.
 Dico tamen quod sufficit quod ex post facto consenserint, quia de natura consen-
 sus in actu requisiti, est quod sufficit, etiam si ex post facto consentiatur, dum ta-
 men actus non sit, ab initio nullus, de elect. quod sicut quod no. 1m. de consue. cum con-
 fuerunt hujus dicimus quod si patrono non vocato habeas instituere contulit
 beneficium licet si Patronus contradiceret collatio sit irrita, 16 q. 7. decernimus tamen
 si consensit ex post facto tenet collatio, quod tenet Hostien. in summa de iure patro-
 natus §. si versic. quod si Ecclesia & de iure patro. per nostras & idem ibi tenet Ioan. And.
 sic ergo in casu isto sufficit consensus Canonicorum accedens postea quia nec à
 Canonicis debuit acquiri titulus aliquis, sed ratio quare eorum consensus requiri-
 tur est ne videantur contemni cum ad ipsos spectet eligere, si itaque postea consen-
 tierant cessat ratio de contemptu & actus tenet & hoc approbat, Late Abbas in qua-
 dam additione super tractatu permutationum. sede. de seu. in fi. quod probat Hostien. ubi
 supra. pluribus rationibus, quod omitto.

Ad quartum dico quod licet sit magna varietas in discernendo quam juridi- 10
 cionem habeat Prælatus collegij in illos de collegio de quator. in cap. cum ab
 Ecclesiarum de offic. ord. dico tamen quod quilibet qui præest collegio licito, habet
 jurisdictionem etiam fori contentiosi in illos de collegio, adeo quod singuli de
 collegio possent coram eo conveniri, C. de iurisdic. om. iud. l. fin. tenet Innocent.
 in d. cap. cum ab Ecclesiarum & eodem tit. quanto & glo. in d. cap. cum ab Ecclesiarum.
 Item si est Ecclesiasticum collegium prædens collegio habet in singulos de col-
 legio curam fori pœnitentialis, quod tenet Pau. in Clem. ne in agro §. ceterum de sta-
 tu mona. Quæ autem spectent ad curam fori pœnitentialis & quæ ad curam fori
 contentiosi de jure clarum est & quedam spectantia ad curam fori contentiosi
 enumerantur, de elect. dudum 2. vers. sed cum in jure pro hoc quod not. ibi 1m. in verbo
 suspendit & de offic. Archi. & cum sacri & ibi & de hoc plenius per Ioan. And. post.
 Host.

Ad

Ad quintam dico quod frequentatio septem vicium veri similiter detegit animum Decani quod hoc, fecerit omnino consuetudinem adducendi & praescribendi & in hoc non potest dari certa doctrina quia etiam pauciores vices quandoque sufficiunt, nam & unus actus quandoque sufficit, de praebend. cum de beneficio lib. 6. Sicut etiam dicitur de antica electione postquam transierint anno 4. quod notatur de causa possessionis cum Clem. in glo. in verb. brevitatem temporis & quod unus actus possit sufficere tenet, glo. ff. de leg. 1. l. quibus & Ioannes Andreas de consuet. cap. in fin. in tertio principali membro. licet alij ut ibi refert teneant contrarium. Sed omnes conveniunt in hoc quod si requirantur plures actus, tamen quod actus requirantur est arbitrium cum non sit iure expressum ad hoc, ff. de iure delib. lib. 1. de offic. de leg. de causis de quo not. in dicto cap. fin. & C. qua sit long. consuetudo l. 2. In casu igitur proposito tot actus facti scientibus illis de capitulo & non contradicentibus sufficienter detegunt animum Decani quod hoc fecit animo utendi iure suo & inducendi consuetudinem si expediret cum hoc casu si saltem sit vera opinio praedicta quae vult unum actum sufficere quia talis institutio conservatur semper in memoria & in visa canonicorum eo ipso quo superveniunt instituti licet si actus esset omnino momentaneus secus foret quia tunc acquiritur & verior est, alia opinio quae requirit actuum frequentiam prout dicit l. 2. qua sit long. consuetu. Et ipse Decanus in praescribenda hac consuetudine est bona fidei cum invenit suum praedecessorem in hac quasi possessione, quia qui in ius succedit alterius iustam habet ignorantiae causam, digestus de regulis iuris cum quis in ius lib. 6. quod tenet glo. de iure patronatus cura in verbo legitima in fin. sed an fuerit interrupta praescriptio per contradictionem Capituli & protestationem & conventionem factam inter Decanum & Capitulum dicitur in sequenti dialogo.

Ad sextum dico, quod protestatio & conventio praedicta in nullo nocuissent Decano si Decanus non consensisset non enim per eas fuisset interrupta praescriptio cum aliud requiratur C. de praescriptionibus. 30. annorum l. sicut. sed quia Decanus consensit quod saluum esset in posterum ius Capituli per consequens consensit ut ex futuro eventu per praescriptionem non acquirat aliud jus quam prius haberet. Tenet autem protestatio & praedjudicat quando vestita est consensu adversarij, de elect. C. communis & quod ibi no. tamen quia Decanus non sic omnino consensit dictae protestationi imo nisi in quantum sibi non noceret verius puto primum quod licet ex datione corporalis possessionis facta ultimo videtur non potuisse acquiri ius Decano tamen ex quo habeat jus ex institutionibus prius factis quibus noluit praedjudicare praescriptio jam inchoata & non interrupta currit & tempore legitimo compleri poterit efficaciter. Et proposito ad praescribendum respectu excludendae contradictionis Capituli non ostendentes aliud

aliud jus sufficit spacio decem annorum, cum hæc præscriptio sit non contra jus, sed præter jus, pro hoc quod notatur *c. de consuetu. l. fin. lib. 6. in verb. consuetudo ubi est gl. notabilia & singularis.*

Hactenus Cardinalis Sabaret, cui & loco coronidis adiicio ea, quæ ille idem alio in loco ad hanc quæstionem spectantia adfert. *in Clem. gravi §. ne igitur nu. 9. de celeb. missarum*, ad quem ut & ad ea quæ etiam hac in eadem materia alibi scripti, lectorem ulus erit, relego.

QUÆSTIO LXIX.

Clerus unius Diœcesis Exemptus si transferatur ad aliam Diœcesim, an retinebit suas Exemptiones & Conservatorias.

S U M M A R I U M.

1. Hypothesis huius quæstionis.	emptores.
2. Clerus translatus in aliam Diœcesim, videtur mutare statum.	8. Mutante dispositione principali, manent etiam dependentes.
3. Collegiata Ecclesia commutata in Cathedralim, amittit suas Exemptiones.	9. Per mutationem non extinguitur Privilegium quod est compatibile cum statu immutato.
4. Privilegiis inest tacite clausula. Rebus sic stantibus.	10. Inducta in gratiam, converti non debent in perniciem.
5. Translatio fieri solet salvis Privilegiis.	11. Exemptionum causa finalis est quietas Exemptorum.
6. Ecclesia auctoritate Pontificis translata in aliam Diœcesim, retinet suas Exemptiones.	12. Causa finalis Exemptionum dirat in Clero translato in aliam Diœcesim.
7. Conservatoria exemptionibus annexa eiusdem sunt natura & juris quo ex-	

Clerus Mechliniensis, Namurcensis, Buscoducensis olim fuit Diœcesis Leodiensis, sed postea erectis Mechliniæ, Namurci, Buscoducis propriis Episcopatus & Diœcesibus, iste Clerus fuit ereptus atque segregatus à Clero Diœcesis Leodiensis, qui ab ordinaria iurisdictione est exemptus conservatoremque suorum Privilegiorum habet Abbatem sancti Laurentii: Quæstio nunc exsurxit in Clero Namurcensi, utrum & non pristinis Exemptionibus gaudeat, & an eundem quem olim habeat Conservatorem S. Laurentii Abbatem.

Pro parte negativa hoc est, quod Clerus Namurcensis Exemptionibus, quibus